

# Apróvad-gazdálkodás és természetvédelem

– *ellenérdekek helyett közös célok* –

**2012. február 16-án pont került annak a Megállapodásnak a végére, amelyet a Vidékfejlesztési Minisztérium (VM) még tavaly kezdeményezett az apróvad-gazdálkodással és természetvédelemmel foglalkozó állami és civil szervezetek között. A dokumentum előkészítésében a VM felkérésére az MME is részt vett, és mivel ez aktív érdeklődést váltott ki a tagságból és a média részéről is, a Madártávlat hasábjain is beszámolunk ennek körülményeiről.**

© ORBÁN ZOLTÁN FELVÉTELEI

A dokumentum (melynek teljes szövege a [www.mme.hu](http://www.mme.hu) honlap „Védett marad az év madara” című, 2012. február 16-i hírből tölthető le) alapvetően a vadászható fajok körével, a vadászidényekkel, a vadászat és természetvédelem közös érdekkörébe tartozó fajok védelmi és kezelési terveivel, valamint az ezekhez szükséges kutatásokkal foglalkozik. A Megállapodásban az alábbi, MME számára fontosabb, kompromisszumos javaslatok szerepelnek:

- énekes- és ragadozómadárral nem bővül a vadászható/gyéríthető fajok köre;
- védett marad a vadgerle és a jelentős állománycsökkenést mutató fűrj;
- szigorú ellenőrzés mellett vadászhatóvá válik a nyári lúd, amelynek állománya jelentős mértékben megnőtt az elmúlt évtizedekben;
- védett lesz az eddig lőhető csörgő és a kerceréce, így a récék közül egyedül a tőkés réce marad vadászható;
- tudományos igényességű monitoring vizsgálatok és célzott kutatások indulnak az érintett állatcsoportok (apró- és vízi vadak, ragadozómadarak és emlősök) állományviszonyainak és egymáshoz való kapcsolatának tisztázására;

- az egyes fajokra, fajcsoportokra vadgazdálkodási, kezelési és fajmegőrzési tervek készülnek, amelyeket a két szakterület általánosan elfogad, és közösen valósít meg.

Az előkészítés folyamán az MME részéről az alábbi alapelveket hangsúlyoztuk minden egyeztetésen és fórumon.

## **RAGADOZÓMADÁR-MONITORING – FONTOS, DE NEM VÁLASZ A PROBLÉMÁKRA**

A gyakori ragadozómadár-fajok és a holló állományosságának és trendjének valós adatokon alapuló, eddigénél pontosabb becslése fontos célunk, amelyben szívesen együttműködünk az ezt felajánló Országos Magyar Vadászkarával. A kezdeményezés találkozik azon törekvésünkkel, miszerint 2012-ben egyébként is terveztük elindítani a Ragadozómadár-monitoring (RMM) programunkat, amelyet így közös részvétellel, szélesebb elfogadottsággal tudunk megvalósítani.

Ugyanakkor hangsúlyoztuk, hogy sem az állomány nagyság, sem a trend,

de még a százalékos táplálkozási adatok sem szolgálhatnak pro, vagy kontra érveket annak megválaszolására, hogy egyes ragadozófajok rendelkeznek-e jelentős hatással egyes préda fajokra. Ehhez nem az egyes fajok állományviszonyait, hanem a fajok közötti valós hatásokat kell tudományos módszerrel kimutatni. Azt, hogy az apróvad fajok lokális vagy országos csökkenésében kimutatható hatása lenne a ragadozómadaraknak, ezidáig egyetlen tudományos vizsgálat sem igazolta Magyarországon.

Ezzel szemben például a legálisan gyéríthető róka ilyen jellegű hatására léteznek egyértelmű példák, ilyen a Körös-Maros Nemzeti Park területén található túzokkert is. Erről a 400 hektáros területről a létesítéskor kilőtték, majd egy kerítésrendszerrel teljesen kizárták a rókat. Ez a kert az ország egyik ragadozómadarak által legsűrűbben lakott területén található, sőt, magában a kertben, illetve közvetlen környékén is fészkel parlagi sas, rétisas, valamint az átlagosnál lényegesen több barna rétihéja és egerészölyv is. Mégis, a róka hiányában, valamint a túzok- és egyben apróvadbarát mezőgazdálkodás hatására, valószínűleg az ország legsűrűbb vadon élő mezeinyúl

állománya jött itt létre, melynek köszönhetően – a kiemelkedő természeti értékek fenntartása mellett – a legjobb apróvadas területeket is messze meghaladó nyúlhasznosítás vált lehetővé.

## **TERMÉSZETKÖZELI AGRÁRÉLŐHELYEK – A KÖZÖS CÉLUNK**

Valamennyi állatfaj, így az apróvadak állományváltozását is az elterjedésüket, a pusztulási arányukat és a szaporodási sikerüket leginkább befolyásoló tényezők határozzák meg. Így amíg az agrár-élőhelyek természeti állapotának általános leromlását és az apróvadpusztító mezőgazdasági technológiákat nem tudjuk kezelni, addig értelmetlen lényegesen kisebb hatással rendelkező tényezőket emlegetni az apróvadcsökkenés okaként. Az MME meglátása szerint az apróvadak állománycsökkenésének legfőbb oka a madarak és emlősök számára is kedvező, mozaikos élőhelyek megszűnése, a bűvő- és szaporodóhelyet nem, vagy alig kínáló monokultúrák, egyre intenzívebbé váló mezőgazdálkodás. Így a vadász – természetvédő együttműködésnek egyértelműen abba az irányba kell haladnia, hogy közösen lobbizzunk és tegyünk a hazai agrártáj páratlan biodiverzitásának megőrzéséért.

Az apróvadállományt a biológiai sokféleség megőrzését segítő tájgazdálkodással lehet leginkább megvédeni, erősíteni: rovarbűvösávok és füves mezsgyeszegélyek meghagyásával, mezővédő erdősávok telepítésével, illetve művelés alól időszakosan kivont parlag- vagy ugarterületek fenntartásával. Nem véletlen, hogy ezen intézkedések jelentős részének megvalósításáért a gazdálkodók az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) program különböző támogatási kereteiből pénzügyi forrásokhoz is juthatnak.

Emellett évről-évre ismétlődő problémát jelent az illegális égetés, mely nemcsak a gyepszinten pusztít. A mezővédő erdősávok fának földközeli törzségesei utat nyitnak a fertőzéseknek és a farontó szervezeteknek, ami – a falópások mellett – tovább csökkenti az apróvadak természetes megújulásához

is nélkülözhetetlen fás-bokros élőhelyek kiterjedtségét.

Egyes vadászható emlősfajok (róka, borz, vaddisznó) egyedsűrűsége az ország egyes területein jelentősen növekedett, ami rendkívül hátrányosan hat az apróvad fajok mellett számos földön fészkelő, védett és fokozottan védett madárfaj állományára (pl. túzok). Ezen fajok jelenleginél hatékonyabb állomány-szabályozása nem csak vadászati, de természetvédelmi szempontból is rendkívül indokolt lenne.

## **HELYES LOGIKAI SORREND A DÖNTÉSEK ELŐKÉSZÍTÉSÉBEN**

A fentiek alapján az álláspontunk az, hogy mielőtt a nemzetközi egyezmények által védett ragadozómadarakat kiáltanák ki fő bűnbaknak az apróvad-gazdálkodás problémái miatt – és gyérítésüket tekintenek „megoldásnak”, az alábbi logikai sorrendet kellene követnünk.

1. Valódi monitoring vizsgálatokkal kell kimutatni az apróvadállomány csökkenésének mértékét és országos mintázatát, valamint tudományos módszerekkel kell megvizsgálni, hogy a csökkenés hátterében milyen okok állhatnak, mert ez a mai napig nem történt meg.
2. Amennyiben valóban nagy bajban vannak az apróvad fajok, akkor első lépésként a hasznosítás jelentős mérséklését (kilövési és befogási kvóta csökkentését), és az apróvadra bizonyítottan negatívan ható vadászható fajok (róka, borz, vaddisznó) hatékonyabb gyérítését kell előtérbe helyezni. Emellett elő kell segíteni, hogy minél több gazdálkodó használjon apróvad- és madárbarát agrotechnikai módszereket, illetve minimalizálja a vegyszerfelhasználást.

3. Minden lehetséges eszközzel azért kell közösen tennünk, hogy az apróvad- és természetvédelmi szempontból is kiemelkedő jelentőségű természetközeli élőhelyek aránya semmiképpen se csökkenjen tovább, hanem inkább növekedjen a hazai agrártájban.

4. Reprezentatív mintaterületeken elvégzett vizsgálatokkal kell kimutatni, hogy az egyes környezeti tényezők (élőhelyszerkezet és ragadozók), illetve a javasolt intézkedések milyen pozitív, vagy negatív hatással vannak az apróvadállományra és a védett természeti értékeinkre, illetve, hogy ezeknek a kezeléseknél milyen relatív költségvonzata van. Csak ennek a három tényezőnek az együttes értékelésével lehet költség-hatékony, és a védett természeti értékeinket is messzemenően figyelembe vevő döntéseket hozni az apróvad-gazdálkodás elősegítése céljából.

A Megállapodás próbája persze nyilván az lesz, hogy a hangzatos tervek valóban a megfogalmazott elvek mentén valósulnak-e meg, illetve, hogy az ehhez szükséges finanszírozást tudja-e majd az állam biztosítani, amelyre a jelenlegi gazdasági környezetben – valljuk be – egyre kevesebb pozitív példa akad.

*Horváth Márton, Halmos Gergő, Nagy Károly és Orbán Zoltán*

